

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Compendium Sacrorvm Ritvvm Et Caeremoniarvm

Vinitor, Gerlacus

Coloniae Agrippinae, 1656

VII. De officio Diaconi Euangelium cantaturi in Missa solemnī Episcopo proprio Ordinario loci in sua sede Episcopali celebrante.

urn:nbn:de:hbz:466:1-9459

nario, & nulli alteri, etiamsi sit legatus qui in se- *Episc. lib.*
de Episcopali sederet. *1. c. 80*

TITVLVS VII.

De officio Diaconi Euangelium cantaturi in Mis-
sa solemni Episcopo proprio ordinario loci
in sua sede Episcopali celebrante.

1. **D**iaconus ministraturus in Missa solemni,
in habitu canonicali Episcopum ad Eccle-
siam comitari debet, & dum alii accipiunt para-
menta sua, ipse quoque accipiet paramenta or-
dinaria præter manipulum, sicque paratus stabit
iuxta sedem Episcopi, etiam dum recitat Psal-
mos *Quam dilecta* & alios.

2. Postquam Episcopus lauerit manus, ipse
accedet ad eius dextram, & simul cum subdiacono
stante ad sinistram capiet Episcopi paramen-
ta de manibus Acolythorum, ea suo ordine fe-
rentium, & ipsdem Episcopum inducet. *Primò* of-
fert Episcopo Amictum osculandum in medio
ubi crux est, quem mox aptat diligenter circa
collum eius, vt vestium summitates omnino te-
gat, & chordulas ex illo pendentes post tergum
ductas & ante pectus reductas strictè colligat
deinde accipit Albam, quam circa collum eius,
humeros & brachia distendit & aptat; *tertio*
cingulum, quo Albam constringit recipiens à
tergo & ante pectus religans, postea accepta cru-
ce pectorali, eam ab Episcopo osculata imponit
eius collo, ita vt ante pectus pendeat, deinde of-
fert eidem stolam osculandam, quam super eius
humeros applicat, ita vt nec collum tegat, nec
transuersa sit in modum crucis, sed æqualiter

ante pectus pendeat. tum induit illum Turicella constringens chordulas super humerum eius dextrum & eodem modo Dalmaticam, deinde sedenti imponit chirotecas Diaconus quidem in dextra, Subdiaconus in sinistra deosculatis prius manibus & chirotecis; Postea iterum stantem induit Planeta, ac demum in defectu Diaconorum assistentium Diaconus imponit mitram.

3. Episcopo parato, accipiens manipulum suum, procedet ad Altare nudo capite & iunctis manibus à sinistris Presbyteri assistentis.

4. Cum pervenerint ad Altare, in defectu Diaconorum assistentium, antequam Altari reverentiam faciant Diaconus aufert Episcopo mitram, quam dat ad manus ministri de ea servientis, deinde facta Altari cum Episcopo reverentia, stat ad sinistram Episcopi faciens confessionem cum eo & dicens: *Et tibi Pater, & te Pater & misereatur tui* conuersus ad Episcopam profundè se inclinabit.

5. Dum Episcopus ascendit ad Altare adiuuat eum, & transit ad dexteram ipsius, & osculato ab Episcopo libro Euangeliorum cum debitis reverentiis & osculis; ministrabit incensum de more dicens *Benedicite Pater Reverendissime,* eumque adiuuat ad incensationem Altaris, quâ factâ ipsum Episcopum thurificabit ter, inclinans se profundè antè & post, & acceptâ benedictione ab eo inclinatus reddet thuribulum ministro.

6. Recedente Episcopo cum Diaconis assistentibus ad sedem suam Episcopalem, ipse remanet apud Altare in cornu Epistolæ, donec ad Altare redeat, ubi ante scabellum nudum pro ipso paratum stans versus Altare dicente Episcopo cum Assistentibus *Kyrie eleison*, ipse idem dicit
eum

Tit. VII.

illum Turicel-
humerum eius
lmaticam, de.
Diaconus qui
istra de oscula-
Postea iterum
num in defectu
conus imponit

ns manipulum
apite & iunctis
tentis.

, in defectu
uam Altari re-
fert Episcopo
istri de ea ser-
Episcopo reue-
ciens confes-
ater, & te Pater
scopam pro-

d Altare adiu-
us, & oscula-
m cum debitis
it incensum de
Reuerendissime,
a Altaris, quâ
it ter, incli-
acceptâ bene-
utibulum mi-

iacobis assi-
lem, ipse re-
blæ, donec ad
udum pro ip-
nte Episcopo
se idem dicit
cum

cum subdiacono, & ipso Episcopo sedente ipse
pariter sedet.

7. Cum Episcopus intonauerit Hymnum
Gloria in excelsis stat, illumque stans vnâ cum sub-
diacono simul & non alternatim, submissâ voce
recitabit.

8. Dicto *Gloria in excelsis* sedebit capite tecto,
ad orationes stabit iunctis manibus, & ad Epi-
stolam sedebit.

9. Circa finem *Alleluia* sequentiæ, aut Tra-
ctus accipit librum Euangeliorum de manu Cæ-
remoniarii & illum ad Altare defert ante pectus
de more debitas faciendo reuerentias Episcopo
& Altari. Tum ponet illum in medio Altaris, &
indefactâ altari reuerentia accedit ad Episco-
pum comite cæremoniario cum debitis reue-
rentiis eiusque manum osculatur. Deinde ad Al-
tare rediens genuflexus in infimo gradu dicit
Munda sor meum &c. & statim surgens capit li-
brum de Altari, & expectat ad partem Epistolæ
donec tempus sit eundi, tunc rediens ad Episco-
pum post omnes comministros profundè incli-
natus petit ab eo benedictionem dicens *Iube Do-
mine benedicere.*

10. Accepta benedictione omnium postre-
mus vadit ad locum Euangelij, vbi illud cantat,
incensans librum de more, eoque decantato, &
facta reuerentia Episcopo, redibit ad locum
suum debitam faciens reuerentiam Altari.

11. Cum Episcopus inceperit cantando E-
uangelium *Credo in unum Deum*, ipse cum sub-
diacono illud voce submissa prosequerur stans
apud Altare ante scabellum suum, ita tamen ut
non præire, sed subsequi debeat Episcopum, ge-
nuflectens cum eo ad Versum *Et incarnatus est.*

12. Lecto symbolo, Episcopo sedente, ipse pa-
riter sedet, & cum à choro decantatur versus *Et*

incarnatus profunde se inclinatur sedens discooperi-
endo tamen caput.

13. Postea accedat ad Credentiam, & capit
Bursam cum corporali quam ad oculos usque e-
leuatam ambabus manibus ad Altare portat, in-
cedens solus graui & decoro in celsu, reuerentias
faciens Episcopo & Altari, ibique extrahit ex
Bursa Corporale quod explicat & extendit in
medio Altaris, collocans à parte Euangelii Bur-
sam, ita ut Altare non impediatur, & facta reueren-
tia Altari ibidem & Episcopo redit via breuiori
ad sedem.

14. Finito symbolo, & offertorio Episcopum
redeuntem ad Altare excipit in infimo gradu, &
à dextris eum adiuuat ascendentem gradus, &
cum eo ascendit retrahens se ad cornu Epistolæ,
ubi discooperit calicem de more, & porrigit Epi-
scopo patenam cum osculo manus ipsius dextræ.

15. Dum Episcopus dicit *suscipe sancte Pater*
Ecce ipse Diaconus extergit Calicem, & ex am-
pulla mittit vinum in Calicem, & post admittas
illi per subdiaconum paucas guttas aquæ offert
Calicem Episcopo cum debitis osculis, cum quo
tangens & ipse Calicem dicit *offerimus tibi Domi-
ne Ecce*. & posito per Episcopum Calice super
Corporali, ipse illum pallâ cooperit & patenam
de more tradit subdiacono regens eam extremitate
veli ab eius humeris pendentis.

16. Tum accedente Thuriferario, ministrat
nauculam, & adiuuat Episcopum thurificantem
oblata & Altare, supponendo sinistram brachio
illius, & tenendo pedem Calicis dextra, quem
remouet, & eum reponit, quando opus est ut fu-
sus dictum est supra de officio Diaconi sacerdo-
te celebrante.

17. Finita Altaris incensatione, & accepto
thuribulo, incensat Episcopum de more cum de-
bitis reuerentiis & cum benedictione ab eodem

dens discoope.

riam, & capit
oculos vsque e
tare portat, in-
flu, reuerentias
que extrahit ex
& extendit in
Euangelii Bur-
facta reueren-
it via breuiori

rio Episcopum
afimo gradu, &
m gradus, &
ornu Epistolæ,
& porrigit Epi-
s ipsius dextræ.
ipe sancte Pater
em, & ex am-
post admittas
as aquæ offert
culis, cum quo
irus tibi Domi-
Calice super
erit & patenam
eam extremi-

s.
rio, ministrat
thurificantem
stram brachio
dextra, quem
opus est vt fu-
aconi sacerdo-

, & accepto
more cum de-
one ab eodem

Episcopo, mox incensat Presbyterum assistentē,
duos Diaconos, Dignitates, Canonicos & Sub-
diaconum. Quo facto dato thuribulo Thurifera-
rio, ipse stans inter duos Diaconos assistentes
thurificatur in loco suo, vbi stat vsque ad finem
Præfationis,

18. Circa finem Præfationis accedit cum de-
bitis reuerentiis ad dextram Episcopi, vbi dicit
cum eo *sanctus de more*, & statim redit ad prædi-
ctum locum.

19. Paulò antequam Episcopus eleuet SS. Sa-
cramentum genuflectit ad eius dexteram, & si-
nistra eleuat aliquantulum Planetam. Reposita
Hostia super Corporale, & post genuflexionem
Episcopi, surgit, detegit Calicem, & statim ge-
nuflectit & iterum planetam subleuat, dum Epi-
scopus Calicem eleuat, quem super corporale re-
positum pallâ tegit, genuflectit, surgit & post
Celebrantem redit.

20. Cùm Episcopus dicit verba Canonis *Be-
nedicis & prestas &c.* ipse accedens detegit Cali-
cem, & quoties Calicem detegit toties, vt alias
genuflectit. Et cùm celebrans signat Calicem
cum hostia dicens *Per ipsum* retinebit duobus di-
gitis manus dextræ pedem Calicis, & reposita
Hostia super Corporale, tegit Calicem pallâ &
redit ad locum suum.

21. Dum Episcopus dicit *Et dimitte nobis fa-
cta genuflectione ascendit ad cornu Epistolæ, &
accipit Patenam de manu subdiaconi cum puri-
ficatorio deterfam, osculatamque ab ipso ponit
eam in manu dextræ ipsius Episcopi, quam etiam
osculatur, & discooperit Calicem, & postea tegit
eundem, & ad locum suum redit.*

22. Dicto per celebrantem *Pax Domini* iterum,
accedit & cum eo dicit *Agnus Dei &c.* & postea
cum debitis genuflexionibus accedit ad librum

ubi supplet locum Presbyteri assistentis, donec redeat ab osculo pacis.

23. Si facienda sit communio, postquam Episcopus se communicauerit, ipse Diaconus inclinatus in cornu Epistolæ, facit confessionem de more.

24. Postquam Episcopus ablutionem digitorum sumplerit Diaconus imponit mitram Episcopo, quam lotis ipsius Episcopi manibus iterum aufert, & vadit post eum, & dicto *Domine vobiscum* post ultimam orationem, ipse conuersus ad populum cantat *Ita missa est*.

25. Deinde osculato ab Episcopo Altari antequam det benedictionem, imponit capiti eius mitram, nisi sit Archiepiscopus, qui sine mitra ob reuerentiam crucis benedicit, & dum Episcopus dat benedictionem genuflectit, nisi sit Canonicus Ecclesiæ Metropolitanæ aut Cathedralis.

26. Si celebrans sit Archiepiscopus, & cum pallio celebrauerit, data benedictione, & publicata Indulgentia Diaconus extrahit illi pallium, & super Altare illud deponit. Denique comitatur Episcopum ad sedem, ubi illum exuit sacris paramentis, quo exuto & non prius etiam ipse sua deponit & recedit in pace.

TITVLVS VIII.

De officio Diaconi in Missa solenni, celebrante Episcopo non in sua sede, sed faldistorio.

1. **D**iaconus ministraturus Episcopo non in sede Episcopali, sed faldistorio in cornu Epistolæ collocato celebranti, tempore congruo induit se suis paramentis sacris, præter manipulum, & aduentum ipsius Episcopi opportunè expectat.

2. Post-